

Gloriós estiu ple de cadàvers exquisits

T. Caro

La noche

(a l'amic Gorina i la seva "finestra indiscreta")

ELS directors Ingmar Bergman i Michelangelo Antonioni i l'actor francès Michel Serrault, empengueren el viatge definitiu. Malgrat lamentar la seva absència cal recordar que tots estaven en edat pròpia per morir i dir adéu a tantes i tantes coses; entre vuitanta i noranta quatre, que ja són anys, que ja són anys. Un estiu —estiu excessiu, un estiu amb Mònica— on tota una sèrie de cadàvers de glòria i esplendor protagonitzaren els dies a la vegada més crus i una mica dolorosos de tota la llarga temporada. Imagino, de tota manera, la por, la inquietud i l'angoixa de Manuel de Oliveira, quasi cent anys, quan veia la desfilada de cadàvers. Cadàvers que es desencadenaren en a penes vint-i-quatre hores i sense capacitat per a la reacció i posada al dia. Un dia per l'altre, d'un dimarts a un dimecres es desenvolupà un ampli espectacle de morts —uns més que els altres, tot depèn de la nostra capacitat per la valoració i la qualificació— que traspalsà i féu trontollar, una mica més, la vida sempre convulsa del cinèfil de tota la vida. Bergman, Antonioni, Serrault. Tres llinatges a recordar, a evocar. Sempre.

Bergman, el so del silenci

("Bergman va ser un poeta vertader perquè filmava intentant elevar-se cap a les abstraccions, però sempre de puntetes, sense deixar de tocar amb el peus a terra.

Bergman va aconseguir ser popular a tot el món..."
Iñaki Lacuesta, director de cinema)

Avui, és clar, Bergman. Bergman sempre. Bergman ahir, abans d'ahir, avui, ara mateix, demà passat, el segle proper. En l'eternitat i per a l'eternitat. Com un valor sòlid impermeable al llarg pas del temps. El Bergman aquell —hi ha molts Bergmans, tots importants, també fonamental home de teatre— ¿1961, 1962? del Cine Comedia de Barcelona i el nostre primer contacte amb el mestre i l'angoixa, dura, terrible d'*El sèptimo sello*, amb un senyor que a la sortida del local repartia paperetes on et demanaven si l'havies entès, que així fou presentat, com un film difícil d'entendre o d'interpretar. Com si tots fóssim ingènues persones d'impossible accés a un món ple de dubte i d'interrogants sense una prèvia explicació. I tal vegada era veritat. Corrien mals temps per a la metafísica. Coses dels anys seixanta. Després, l'esclat violent d'*El manantial de la doncella*, lírica, poètica, intimista, brutal, de bellíssimes imatges en un blanc i negre perfecte, contada tota aquella balada medieval amb crueltat a flor de pell, a flor de sentiment, com mai no havíem vist en pantalla. Llavors, al desaparegut Cine Fantasio barceloní del Passeig de Gràcia, una altra revelació també complicada i difícil d'esbrinar amb presumpes, probables codis que complicava la cosa, *El rostro*, inquiet, ple de desassossec, anguniós. Després de forma encadenada, la retrospectiva bergmaniana, la recuperació de tresors anys cinquanta, *Noches de circo*, *Un verano con Monika*, *Tortura*, *En el umbral de la vida*, l'inoblidable per sempre més *Fresas salvajes* (Woody Allen en féu un extraordinari remake a *Desmontando a Harry*), *Sonrisas de una noche de verano*... Passa el temps, passa la vida i el Bergman més turmentat i angioxant pels problemes de parella, la religió, l'existència, o no, de Déu, que comença a cimentar-se a les acaballes dels anys seixanta, *Los comulgantes*, *Gritos y susurros*, *La hora del lobo*, *El silencio*, *La vergüenza*, *Escenas de un matrimonio* i, és clar, *Fanny y Alexander* magnífic retaule de la vida sueca a principis del passat segle i que fou una mena de clausura (provisional) a tota una llarga trajectòria pletòrica. Perquè encara estava per arribar entre nosaltres el film que, tal vegada, sigui el millor estrenat als darrers quinze anys, *Saraband*. I ara, de sobte, el silenci. Però la seva obra aquí, entre nosaltres, al centre neuràlgic del cor, a la vora de passions, sentiments,

dubte, tristeses. ¡Ah!, i *La flauta mágica*, en què de forma generosa i oberta s'obrí al món d'un dels seus compositors favorits, Mozart.

Antonioni, la mirada de Monica Vitti

("El vaig estar estudiant últimament per a les meves pel·lícules, sobretot dels del punt de vista estètic.")

Agustín Díaz Yanes, director de cinema)

Però això, no s'atura, no s'atura i tampoc té consol. El temps passa, cauen implacables els anys i tot sembla anar-se'n a fer punyetes i de manera irreversible. Juliol, ja ho hem escrit al principi, va marxar entre una olor de mort coneguda i pública, de cadàver una mica anònim, a mortalla de passió cinematogràfica que a tots ens va commoure.

De Michelangelo Antonioni, "l'únic entre tots nosaltres digne d'anomenar-se Michelangelo" en sàvia descripció de Roberto Rossellini, de moment i de forma imprescindible, indiscutible, a prova de qualsevol altra consideració sempre a major altura, a destacar la trilogia famosa. Sí, és un tòpic, ho reconec. Però un tòpic que ens fa possible una realitat coneguda *La aventura*, *La noche* (penso que la millor de tota la seva filmografia) i *El eclipse*. Trilogia que era en realitat un quartet, en arribar la també polèmica, *Deserto rosso* el seu debut en color i que d'immediat, per tema, situació, personatges, fou unànimement incorporat a la mítica trilogia. Després del *Deserto*, altres viatges, altres coneixements, altres ciutats, Londres, San Francisco, Barcelona, on va rodar parcialment *De profesión: reporter*, amb la presència als carrers barcelonins de Jack Nicholson (corria l'any de gràcia de 1975) i la Maria Schneider post *El último tango en París*. Foren els inicis d'una

carrera diguem que una mica diferent, oberta amb la sempre sorprenent i polèmica *Blow-Up*, filmada a als anys pops del Londres de moda i d'aldarull perpetu. Un itinerari estrany, diferent, lluny, tal vegada, de l'empenta dels inicis, *El grito*, *Las amigas*, *Crónica de un amor*. Ritme i qualitat narrativa, creativa que va poder recuperar a una excel·lent pel·lícula *Más allá de las nubes*. Ara, tot resta silenci. Silenci i record.

SERRAULT I EL SENYOR ARNAUD

("Quan un actor no topa contra els límits per emocionar o riure, no és un artista...")

Michel Serrault)

D'entre els gloriosos morts esmentats, resta una mica diluït, fora de càmera, diríem, retirat de les primeríssimes pàgines de l'actualitat. Impossibile lluita contra Bergman o Antonioni, dos noms notables, a càrrec i responsabilitat d'un home, Michel Serrault intèrpret, teatral, cinematogràfic, d'enorme popularitat al seu país on se'l considerava un mite, un monstre sagrat a l'escena i als espais filmics també. Penseu que l'intèrpret fou guanyador de tres Cèsars i un David de Donatello, poca broma, poca broma. Aquí fou principalment conegut a l'interpretar davant la càmera tot un mite i un clàssic del modern teatre francès, *La cage aux folles*, traduïda a Espanya amb el títol de *Vicios pequeños* i era la narració divertida, patètica, de dos madurs homosexuals i la seva difícil convivència. Però per al cinèfil, Michel Serrault (Bronoy, Franca, 1928) té un record de més qualitat cinematogràfica. El seu treball al costat de la sempre extraordinària Emmanuel Beart, *Nelley y el señor Arnaud*, rodada per Claude Sautet, un dels títols, i dels directors, imprescindibles del modern cinema francès. ■

El séptimo sello